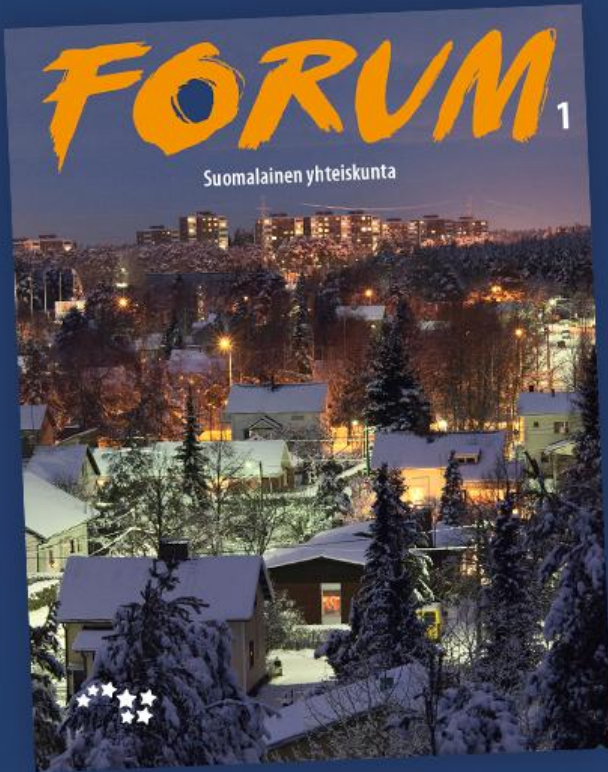

Luku 19

Valtioneuvosto - toimeenpanovallan haltija

s. 154-159

Täydennä

- Hallitus = valtioneuvosto
- Hallituksen tehtävät:
  - Johtaa valtionhallintoa
  - Valmistelee lakiesitykset
  - Valmistelee budjetin =
  - tulo - ja m enoarvion
  - Panee päätökset toimeen
  - Toteuttaa hallitusohjelmaa
  - Vastaa EU -suhteista

Täydennä

Hallituksen työmuotoja + mitä tehdään

- Y _____:
- T _____ p _____ esittely:
  - ”I _____”:
- M _____ kunnat:
- ”B _____”:

Täydennä

- Yleisistunto = Käsitellään eduskuntaan vietävät esitykset
  - Vahvistetaan aiemmin tehdyt päätökset: yleensä ilman keskustelua ja ilman äänestystä.
- Tasavallan presidentin esittely
  - Puheenjohtajana presidentti
  - Tehdään päätöksiä, joihin tarvitaan presidentin hyväksyntä
- ”Iltakoulu”
  - Vapaamuotoinen keskustelu --> luodaan päätösten suuret linjat
  - Käsittelee seuraavan päivän yleisistunnon asioita sekä muita ajankohtaisia asioita

Täydennä

- Ministerivaliokunnat

- Keskittyvät oman alan päätöksiin
- Valmistelevat asioita hallituksen yleisistunnossa tehtäviä päätöksiä varten

- ”Budjettiriihi”

- Kokoontuu kesällä muutamaksi päiväksi
- Valmistelee valtion seuraavan vuoden budjettiesityksen kehykset, eli päätetään suurista linjoista, eduskunta hyväksyy budjetin loppuvuodesta

Valtioneuvoston työ

- **Valtioneuvoston yleisistunto**
  - Iltakoulu = epävirallinen istunto
- **Presidentin esittely**
  - Presidentin johtama istunto
- **Ministerivaliokunnat (4 kpl)**
  - UTVA = Ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta
  - EU-ministerivaliokunta
  - Raha-asiainvaliokunta
  - Talouspoliittinen ministerivaliokunta
- **Ministerityöryhmät ja ylim. valiokunnat**
- **Eduskunnan täysistunnot**
  - vastaamassa kysymyksiin
- **EU-ministeritapaamiset**

Alla on lueteltuna hallituksen muodostamisen vaiheita. Laita vaiheet kronologiseen järjestykseen, jolloin saat selville, miten hallitus muodollisesti syntyy. Käytä apuna oppikirjan sivuja 156–157.

- A. Eniten ääniä saaneesta pääministeriehdokkaasta tulee pääministeri.
- B. Hallitus antaa eduskunnalle tiedonannon uuden hallituksen keskeisimmistä tehtävistä.
- C. Eduskuntaryhmät neuvottelevat hallituksen muodostavista puolueista.
- D. Suurimman puolueen puheenjohtajasta tulee hallitustunnustelija.
- E. Eduskunta äänestää hallituksen nauttimasta luottamuksesta.
- F. Eduskuntavaalit.
- G. Jos eduskunta hylkää toistamiseen pääministeriehdokkaan, äänestetään pääministeriehdokkaasta kolmannen kerran.
- H. Presidentti nimittää pääministerin ja muut ministerit.
- I. Eduskunta äänestyksessään hyväksyy/hylkää pääministeriehdokkaan.
- J. Presidentti antaa eduskunnalle ilmoituksen pääministeriehdokkaasta.
- K. Hallitustunnustelija neuvottelee eduskuntaryhmien kanssa ja esittää niille kysymyksiä.
- L. Jos eduskunta hylkää pääministeriehdokkaan, pidetään uusi äänestys. Eduskunta hyväksyy tai hylkää pääministeriehdokkaan.

**Vastaa laittamalla oikea aakkosjärjestys:
socrative.com
Room 273010**

Hallituksen muodostaminen

Oikea rivi:

F → D → K → C → J → I → L → G → A → H → B → E

Hallituksen muodostamisen päävaiheet

Eniten ääniä saaneen puolueen puheenjohtaja **hallitustunnustelijaksi**

Neuvottelut **hallitusohjelmasta ja hallituksen kokoonpanosta**

Presidentti nimeää eduskunnalle **pääministeriehdokkaan**

Eduskunta äänestää, presidentti nimittää **pääministerin**

Muut ministerit nimetään hallitusneuvottelujen pohjalta. Presidentti nimittää **hallituksen**.

Hallitus antaa eduskunnalle ohjelmansa. Eduskunta **hyväksyy ohjelman** äänestyksessä.

Parlamentarismi

Parlamentarismi = Hallitus nauttii eduskunnan luottamusta

- Hallitusohjelman t iedoksianto hallitusta muodostettaessa.
- Hallitus voi tehdä jostain päätöksestä l uottamus k ysymyksen.
- Oppositio voi tehdä v älikysymyksen ja esittää epäluottamusta, jos
  - a. Jos 50% hallituksen puolella → hallitus jatkaa
  - b. Jos alle 50% hallituksen puolella → hallitus eroaa → uusi hallitus (tai eduskuntavaalit)

Parlamentarismi =

Hallituksen on nautittava eduskunnan luottamusta!!!

- **Välikysymys – voi johtaa eroon!**
  - 20 kansanedustajaa, 15 päivää, opposition vahvin ase
- **Suulliset kysymykset - kyselytunti**
- **Kirjalliset kysymykset – 21 päivää aikaa**
- **Hallituksen tiedonanto – voi johtaa eroon!**
  - Esim. hallitusohjelma
- **Luottamuskyseymys – voi johtaa eroon!**

Millaisia hallitustyypppejä Suomessa on ollut?

Vähemmistöhallitus

Yhteishallitus

Virkamieshallitus

Toimitusministeristö

Enemmistöhallitus

1. Kahden tai useamman puolueen, joskus myös kaikkien eduskuntapuolueitten muodostama
2. Koostuu puolueettomina asiantuntijoina valituista ministereistä
3. Hallituksen puolueilla vähemmistö eduskunnassa
4. Eroava valtioneuvosto, joka hoitaa tehtäviä, kunnes uusi hallitus valittu
5. Hallituksen puolueilla enemmistö eduskunnassa

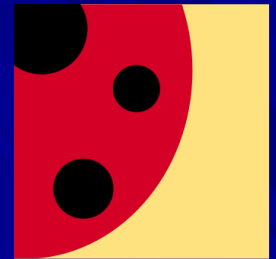
Suomen hallitukset 1917-2015

	1917- 1945	1945- 2015	YHT.
Enemmistöhallituksia	7	37	44
Vähemmistöhallituksia	9	4	13
Yhden puolueen hallituksia	4	3	7
Virkamieshallituksia	2	7	9

Nykyinen hallitus 2023 →

Eduskuntaryhmät:

KOK	48
PS	46
RKP	10
KD	5

rkp

Yhteensä 109 kansanedustajaa

→ **Enemmistöhallitus.**

→ **Porvarihallitus**

→ **Oikeistohallitus**

Tehtävä 2. Miksi puolueet haluavat hallitukseen?

- **Se tuo valtaa, jota muualla ei ole.**
- **Hallituksessa voi vahvasti vaikuttaa maan asioihin ja uusien lakien säätämiseen.**
- **Puolueen keskeisiä henkilöitä pääsee ministereiksi → paljon vaikutusvaltaa.**
- **Oppositiopuolueena vaikutusvalta jää eduskunnassa rajalliseksi.**

Lista pääministerin toimeen kuuluvista asioista:

- on hallituksen poliittinen johtaja ja keulakuva
- muotoilee hallituksen politiikan
- toimii sovittelijana hallitusryhmien erimielisyyksissä
- huolehtii hallituksen yhtenäisyydestä
- johtaa jokaisen ministerivaliokunnan toimintaa
- päättää tärkeimmät asiat muutaman keskeisen ministerin kanssa
- toimii presidentin sijaisena, jos tämä on estynyt tehtäviensä hoidosta
- johtaa ulkopolitiikkaa yhdessä presidentin kanssa
- osallistuu Suomen edustajana Eurooppa-neuvoston kokouksiin
- vastaa Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelusta ja käsittelystä valtioneuvostossa
- informoi eduskuntaa EU-asioiden valmistelusta ja päätöksistä.

Suomen hallitukset

- Vuosina 1917–2023 ollut **76 hallitusta**
- **Pääministerinä 46** eri henkilöä
- **Ministereinä yli 600** eri henkilöä (naisia n. 190)
- Hallituksista **pitkäikäisimpiä** ovat olleet pääministeri Paavo **Lipposen** ensimmäinen (1995-1999) ja toinen (1999-2003) **hallitus, 1 464 päivää**
- Lyhytikäisin hallitus on **Hackzellin hallitus, 45 päivää**
- **Pisimpään pääministerinä Kalevi Sorsa 3652 päivää (n. 10 v.)**
  - neljässä hallituksessa: Sorsan I hallitus istui vuodet 1972-1975, Sorsan II hallitus vuodet 1977-1979, Sorsan III hallitus vuodet 1982-1983 ja Sorsan IV hallitus vuodet 1983-1987
- **Eniten ministeripäiviä** on valtioneuvos **Johannes Virolaisella** (ministerinä 1950-1979), **6 169 päivää (17 v.)**

Tehtävä 2. Vertaa **enemmistö-** ja **vähemmistö-**hallituksen toimintaedellytyksiä.

- **E-hallituksella kansanedustajien enemmistön tuki takanaan, voi odottaa toimivansa koko vaalikauden (4v.).**
- **E-hallitus voi työskennellä itsevarmasti ja aloittaa suurtenkin uudistushankkeiden valmistelun.**
- **V-hallituksen pitää huomioida, että kansanedustajien enemmistö on oppositiossa ja voi halutessaan kaataa hallituksen.**
- **V-hallituksen toiminta on siis varovaisempaa.**
- **V-hallitus joutuu usein etukäteen varmistamaan riittävän tuen saamisen ajamilleen asioille.**

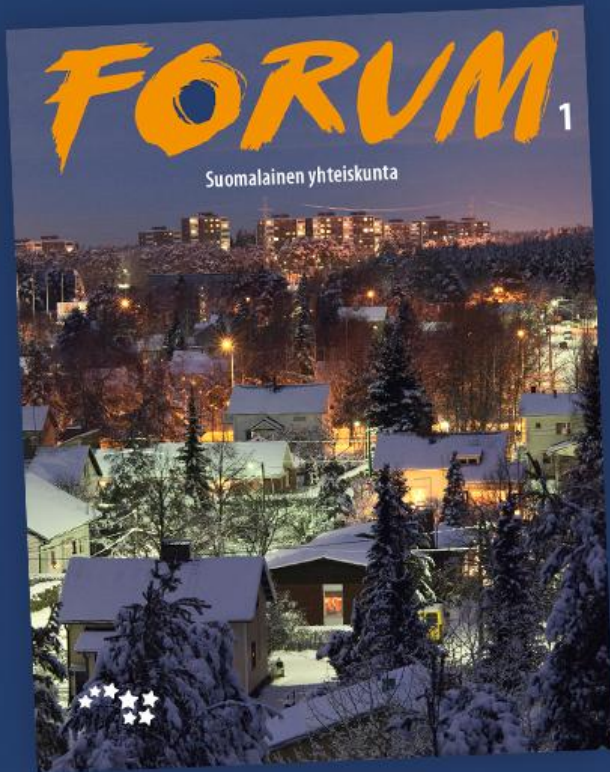
Valtioneuvoston tehtävät s.156!

Valtioneuvoston tehtävät

- lakiesitysten valmistelu eduskunnalle
- eduskunnan ja tasavallan presidentin päätösten toimeenpano
- Euroopan unionin asioiden valmistelu
- ministereiden osallistuminen päätöksentekoon Euroopan unionin neuvostossa
- ulkopoliittikan johtaminen yhteistoiminnassa presidentin kanssa
- valtion vuosittaisen tulo- ja menoarvion valmistelu
- valtion keskushallinnon johtaminen ministeriöiden ja keskusvirastojen kautta
- itsenäinen päätöksenteko eduskunnan antamin valtuuksin
- yhteiskunnan kehityksen yleinen seuraaminen ja ohjaaminen
- valtioneuvoston oikeuskansleri valvoo valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatointen laillisuutta

→ Mitkä tehtävät nostaisit kolmen kärkeen eli tärkeimmiksi tehtäviksi?

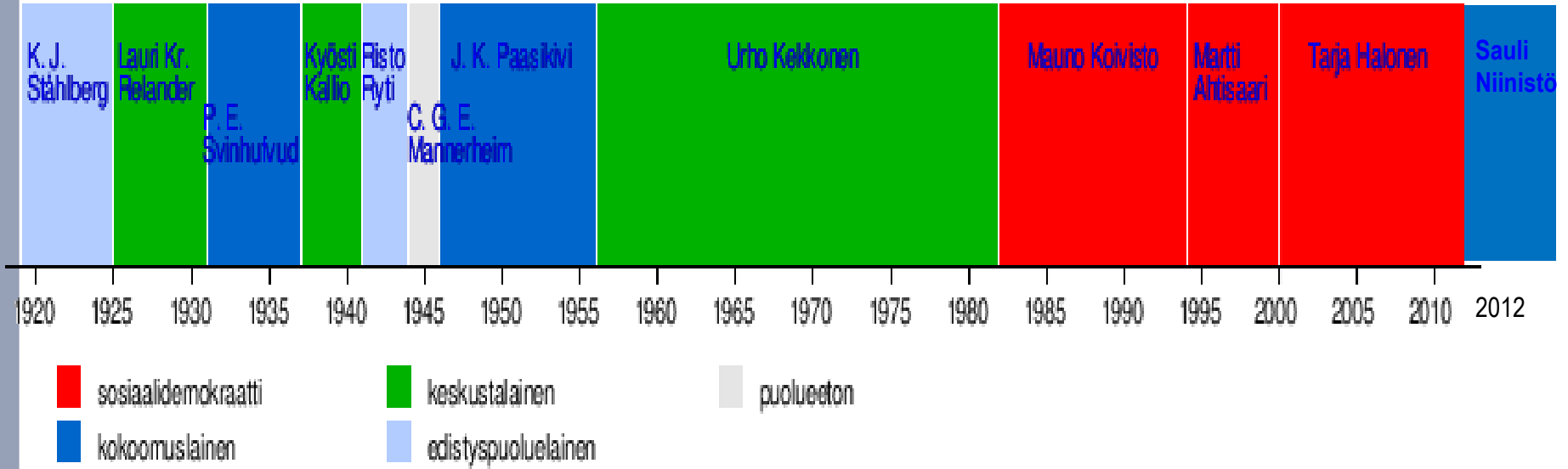
Luku 20

Presidentti - kansakunnan keulahahmo

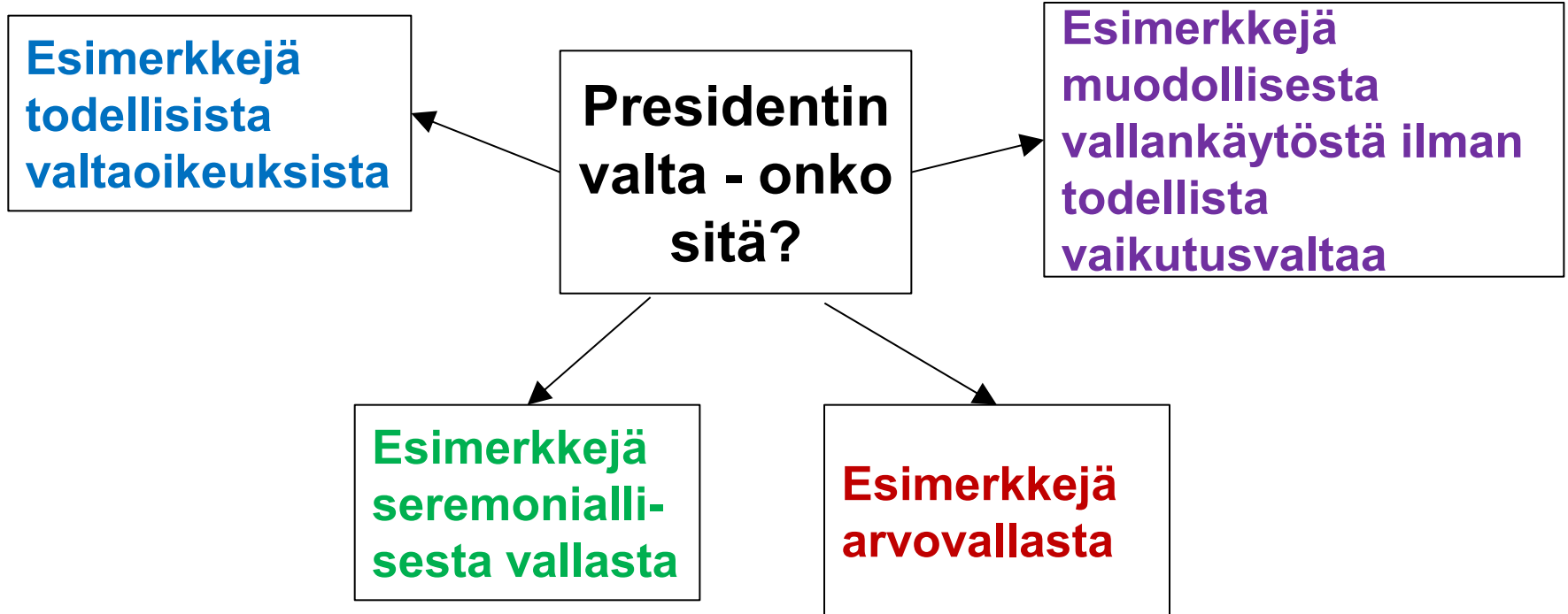
s. 160-163

Suomen presidentit

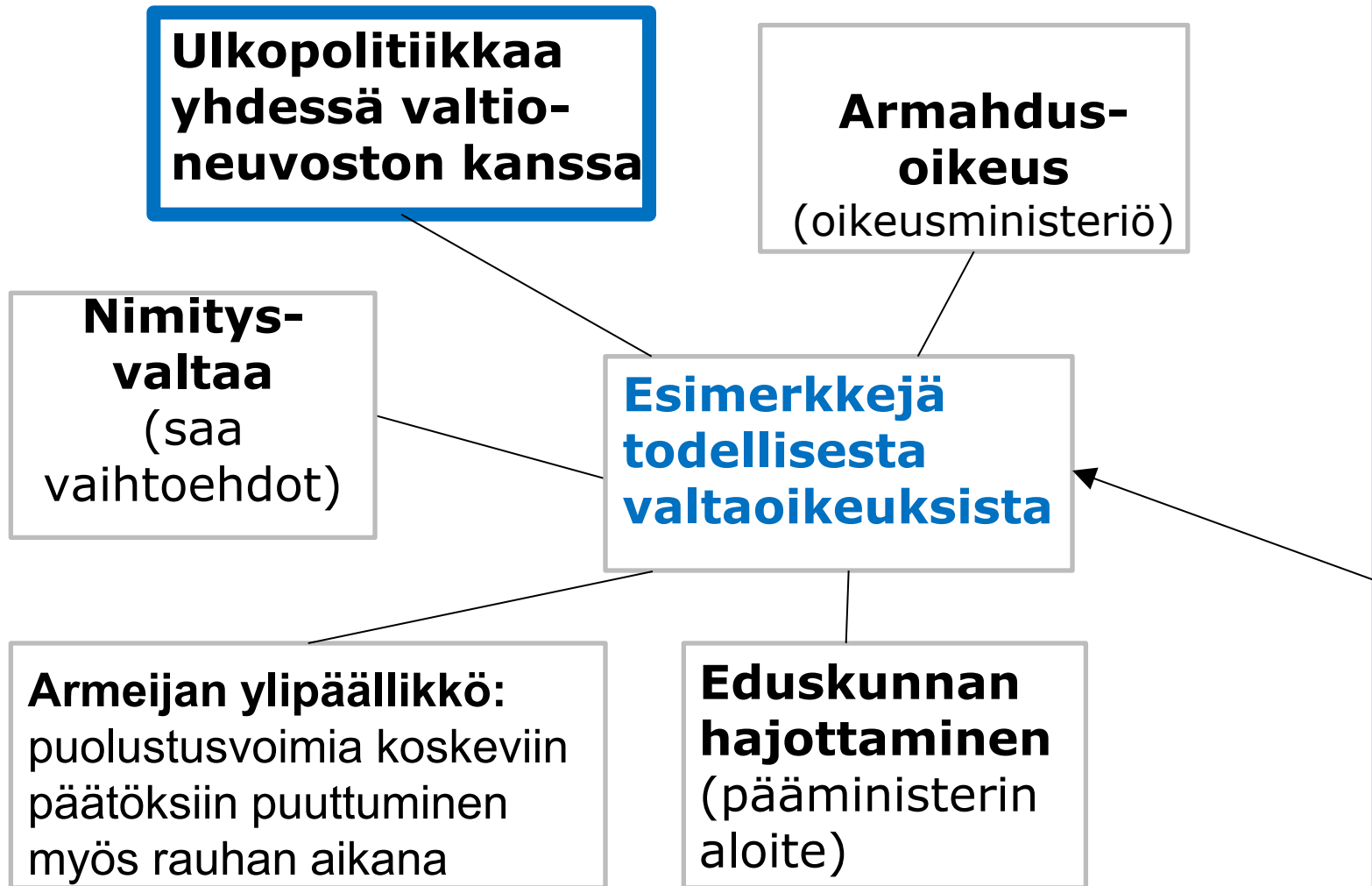
- **Presidentti ei edusta virassa ollessaan mitään puoluetta, mutta lähes kaikilla on ollut poliittinen ura ennen presidentin virkaa.**
- **Miksi juuri nämä puolueet ovat olleet presidenttien taustapuolueita?**

Jatka seuraavaa käsitekarttaa

**Oppikirjan sivut 160-163 ja presidentti.fi
Selvitä lisäksi presidentin palkkiot ja ajankohtaiset asiat!**

Näkökulmia presidentin valtaan

Näkökulmia presidentin valtaan

**Esimerkkejä
muodollisesta
vallankäytöstä
ilman todellista
vaikutusvaltaa**

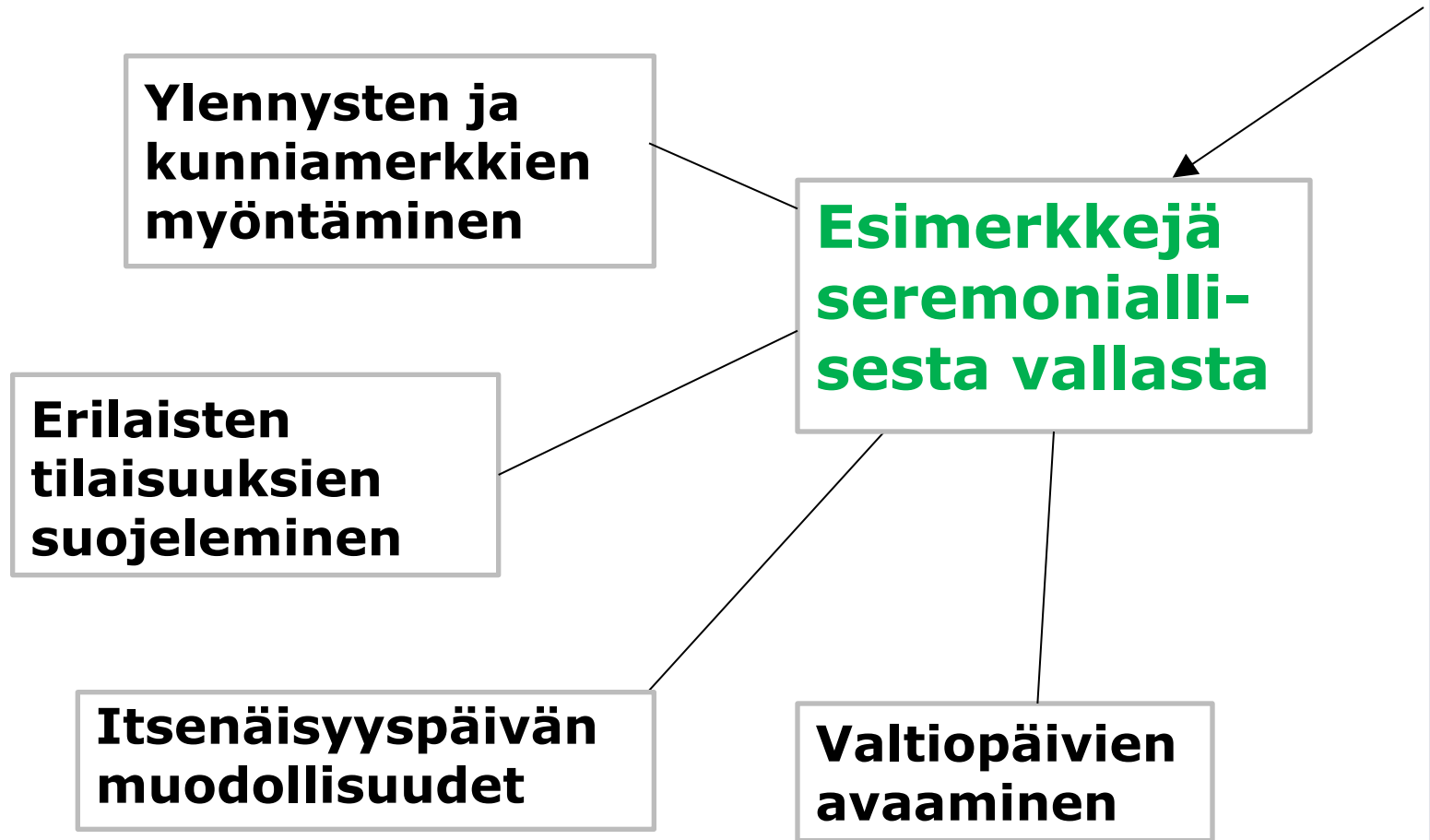
```
graph LR; A[Esimerkkejä muodollisesta vallankäytöstä ilman todellista vaikutusvaltaa] --- B[Hallituksen nimittäminen ja eron myöntäminen]; A --- C[Lakien allekirjoittaminen (palautusoikeus)];
```

The diagram consists of a central box on the left containing the text 'Esimerkkejä muodollisesta vallankäytöstä ilman todellista vaikutusvaltaa'. Two lines extend from the right side of this box to two separate boxes on the right. The top box contains 'Hallituksen nimittäminen ja eron myöntäminen' and the bottom box contains 'Lakien allekirjoittaminen (palautusoikeus)'. A small arrow points to the left side of the central box.

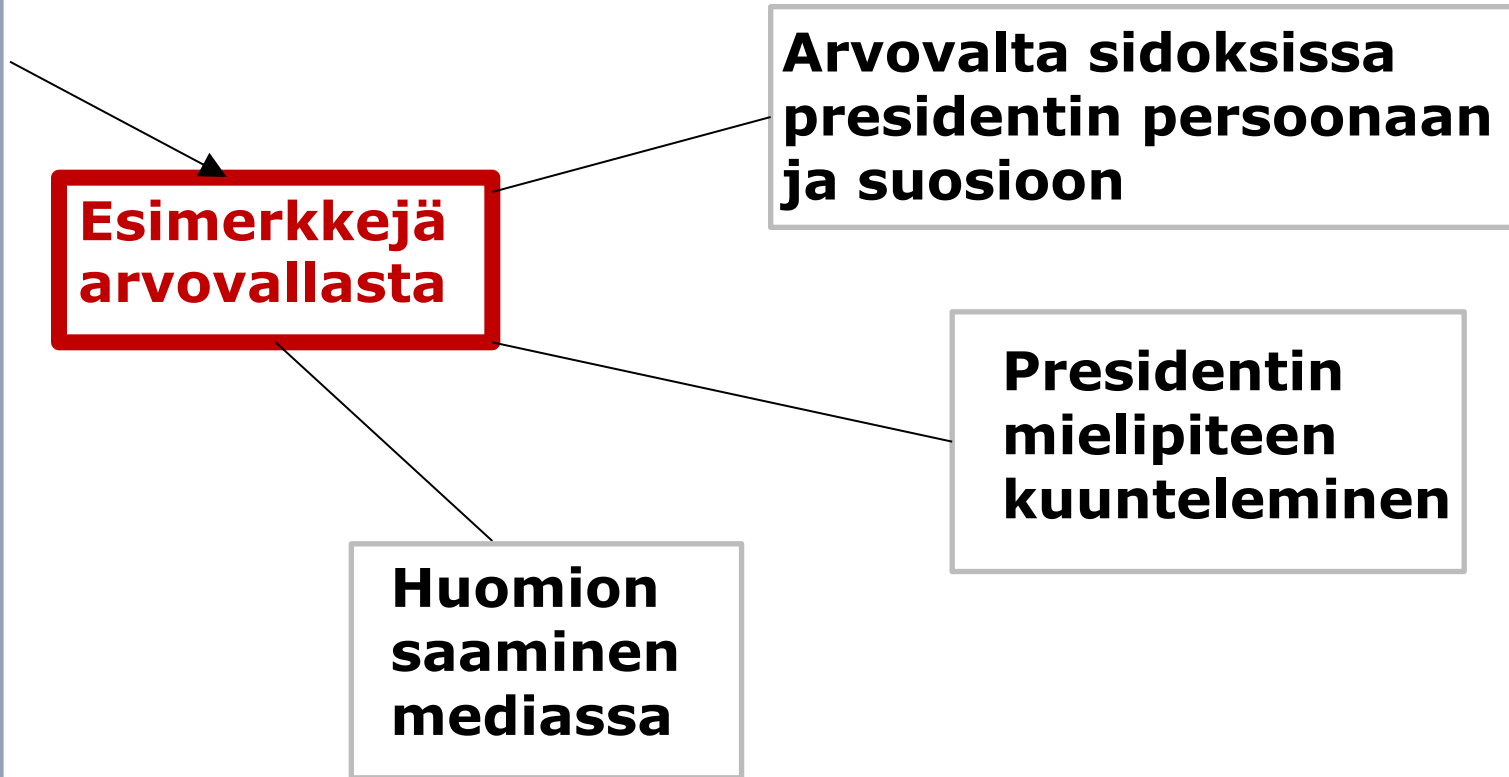
**Hallituksen
nimittäminen ja
eron myöntäminen**

**Lakien
allekirjoittaminen
(palautusoikeus)**

Näkökulmia presidentin valtaan

Näkökulmia presidentin valtaan

Presidentti ja eduskunta

antaa hallituksen laki-
esitykset eduskunnalle

vahvistaa
lait, mutta ei voi
estää niiden
voimaantuloa

Presidentti

avaa ja päättää
valtiopäivät

voi hajottaa edus-
kunnan pääministerin
aloitteesta ja edus-
kuntaryhmiä kuultuaan

Presidentti ja hallitus

johtaa
ulkopolitiikkaa
yhteistoiminnassa
valtioneuvoston
kanssa

nimittää ministerit
pääministerin
neuvoteltua
eduskuntaryhmien
kanssa ja myöntää
hallitukselle eron
pyynnöstä

Presidentti

nimittää
pääministerin,
jonka eduskunta
on valinnut

johtaa puhetta
ulko- ja
turvallisuus-
poliittisessa valio-
kunnassa (UTVA)

Presidentin muut tehtävät

- **on puolustusvoimien ylipäällikkö**
- **voi armahtaa yksityisiä kansalaisia**
- **nimittää korkeimpia virkamiehiä**, esim. suurlähettiläät ja Suomen pankin pääjohtajan
- **antaa arvonimiä ja myöntää kunniamerkkejä**
- **edustaa Suomea** erilaisissa kansainvälisissä yhteyksissä, esim. YK:ssa

Miten presidentti valitaan?

1. Presidentiksi valittavan tulee olla syntyperäinen Suomen kansalainen.
2. Presidentti valitaan kuuden vuoden toimikaudeksi.
3. Ehdokkaan voi asettaa rekisteröity puolue, jolla on vähintään yksi kansanedustaja.
4. Ehdokkaita voivat asettaa myös erilliset valitsijayhdistykset.
  - Yhdistyksen tueksi tarvitaan vähintään 20 000 äänioikeutettua.
5. Kaksivaiheinen välitön, suora enemmistövaali.
6. Ensimmäinen kierros ja mahdollinen toinen kierros kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä.
7. Sama henkilö voidaan valita vain kahdeksi peräkkäiseksi kaudeksi.